

Schrickelicke vertooninge

VAN DEN

Staet-suchtigen

D U Y V E L ,

Die van den beginne der Wereldt sich selven aen alle soorten van Menschen inwendigh heeft verthoont, maar nu voornementlick aen Koningen en Vorsten, die met haer acht of thienen de heele Werelt in roeren stellen, doch met bysondere voorsienigheyt Gods, die de Koningen en Vorsten als roeden gebruyckt, tot straffe der Onderdanen, maer wee haer die Gods roeden zijn, want als een Scherp-rechter sijn Roeden gebruyckt heeft, dan werpt hyse wech.

's GRAVEN-HAGE,

Gedruckt by *Jasper de Bot.*

ANNO 1665.

AEN
Alle oprechte
PATRIOTTEN.

Liefhebbers van ons LANT laet ons nu eens bewysen,
Dat als een waardigh pandt de *Vryheyt* is te prijsen,
Die immers God de Heer aen ons noch selve gaf,
Ja selve meer en meer tot onses Vyandts straf.
En siet nu eens voor al hoe onse HEEREN STATEN
Hier nu in dit geval haer *Vryheyt* niet verlaten,
Maer willigh setten by haer eygen goet en bloedt,
Nu weêr met tyranny den Engelsman soo woedt.
Die *gulde Vryheyt* dan en moetmen noyt verleggen,
Maer doen al datmen kan; ick wil oock doen mijn seggen:
Mijn Ziel is voor mijn Godt, mijn goet en bloed voor 't LAND
Der STATEN hoogh gebodt geef ick mijn rechter-hand.

Ick, C. Udemans hebbe dit mijn kleyn Werckjen dan, aen alle oprechte Liefhebbers van ons Landt willen toe-eygenen, maer niet den *Staet-suchtigen Duyvel*; maer een goeden en vreedtsamen Geest, die het oudt geswel van onse aengeborene Staet-sucht, en Geldt-sucht door Medicijnen van Gods Woordt wederom doet ontswellen.

Want den Duyvel van der Hellen,
Vol van nijt, en vol van haet,
Adams herte dede swellen
Door de sucht van hooge Staet.
Prinçen wilt u dan verkleenen,
Want de poorten van de Hel
Zijn gemaect van Koninghs-beenen,
En verçiert oock met haer vel.

F. Petrarca:

*Inter Regem & Tyrannum
Non discernunt Graij.*¹

¹ CH: Tussen de koning en de tiran maken de Graien [= Fata: schikgodinnen (?)] geen onderscheid.

Op
Engelandts vlottige uyt-vaert.

Toe-bereydt

DOOR

KONINGH CAREL STUAERT.

Siet hier nu eens het Troysche Peert,
Dat soo ge-eert wiert en begeert,
En siet hoe Hollandt heeft gepraelt,
Toen hy dit Peert heeft ingehaelt.
Als ick die saken nu bedenck,
Het scheen te zijn een Gods-geschenck.
Maar siet nu eens het groot bedrog
Verborgen in een *Engelsch' Dog*,
Die immers bijt eer dat hy bast,
En is dat niet een schoone gast,
Die ons het goedt met quaedt beloont,
Nu hy als Koningh is gekroont?
O! *Leeuw* siet nu dan wacker toe,
Den *Dog* loert op uw' *vette Koe*,
Of soeckt daer van een groote krip
In lading' van soo menig schip.

Lief-hebbers van ons *Landt*, die veel zijn in getale,
Ick eygene u hier toe mijne kleynigheyt,
Van onsen eersten stant een weynigh ick verhale,
Hoe die *Hollandtsche Koe* tot slachtingh stont bereyt.
En hoese aen een pael daer stondt gelijk gebonden,
Als met een touwe vast, dat ons noch is bekend,
Soo dat wy altemael hier seer ellendigh stonden,
Maer God heeft onsen last van onsen hals gewent.
Die *Koe* mach immers *vry* nu loopen in de weyden,
En gaen waer datse wil, en soecken haren kost,
Want alle Tyranny van ons heeft moeten scheidyden,
Van 't bloedige geschil heeft God ons nu verlost.
Als wy dan noch de Staet van onse *Leeuw* bekijcken,
Die aen een dicke touw moest blijven liggen vast,

Soo sien wy metter daet wat God al heeft doen wijcken,
 Hoe wel op sijne trouw hier niemandt noch en past.
 Maer die den Staet bedenckt van onse vrye Landen,
 In wat een groot gevaer hy eertijds was gestelt,
 Die wordt van God gewenckt hoe wy door sijne handen
 Nu selver openbaer behouden noch het velt.
 En als ick oock bedenck wat dat ons al Zee-baren
 Ja noch in mijnen tijdt zijn over 't hooft gegaen,
 Soo sie ick Gods geschenck genadigh ons bewaren,
 En dat wy breedt en wijdt door hem alleen bestaen.
 Soo datmen dit ons *Landt* seer wel mocht vergelijken,
 Gelijck de kleynste Boot noch by het grootste Schip,
 En dat aen alle kant het Vlaggetje moest strijcken,
 En menigh harde stoot moest lijden op een klip.
 Ons Bootjen dat soo seer heeft in de Zee gehobbelt,
 En daer soo dickwils oock als onder water scheen,
 Dat is tot Godes eer nu boven noch getobbelt,
 En 's vyandts macht als roock noch allesints verdween.
 Ons Bootjen uytter Zee quam als aen Lande drijven,
 En wierdt van menigh baer geschobbelt aen de strandt,
 Maer God quam op die Ree ons swacke Bootjen stijven,
 Om dat daer met gevaer de Zee soo heeft gebrandt.
 Maer die nu eens be-ooght hoe dat ons God de Heere
 Met sijn Almogenthey *Hoogh mogend'* heeft gemaect;
 Die siet ons nu verhooght, soo dat wy tot Gods eere,
 Zijn door sijn hoogh beleyt uyt slaverny geraect.
 Soo dat wy door sijn macht bestaen voor ons' vyanden,
 En als een kloecke *Leeuw* haer onder d'oogen sien,
 Och! of dit wiert bedacht van onse *Seven Landen*,
 Het sou in deze Eeuw tot Zegen ons gedien.
 Maer wy zijn met geprael ondanckbaer noch van herten,
 En liggen met den Heer geduerigh over-dweers,
 En voelen altemael niet meer die oude smerten,
 Nu ons (tot Godes Eer) de Roê is van de neers.
 Maer ick wil aen die wee niet langer blijven hangen,
 Ick vat met mijn bestier een DOG nu by de kop,
 Ick gae nu aen de Zee, gelijk als langhs de strangen,
 En sie wat dat ons hier de Zee wil werpen op.
 My dunckt al datmen hoort het donderen der stucken,
 My dunckt oock noch te sien het schobbelen der Zee,
 d'Een d'ander leght aenboort, hoe wil dit nu gelucken,
 Noch liggen boven dien veel Schepen op de Ree.
 Want God ons weêr verweckt een Viand uyt den Westen,
 Die komt door Gods bestier ons om de sonden aen,
 Nu dat sijn oog bereckt hoe wy ons' *Koe* nu mesten,
 Nu soeckt hy selver hier die met sijn bijl te slaen.
 Want onse Na-gebuer siet ons met scheele oogen,

Soo dat hy door de nijt geduerigh staet en swelt,
 En wil al eve suer niet onse *Koe* gedoogen,
 Maer die noch breet en wijt verdrijven uyt het velt.
 Sy schijnt hem vet genoegh om haer de knods te geven,
 En soo het vleys daer van te krijgen in sijn kuyp.
 Hy komt ons voor den Boegh met sijne Schepen sweven,
 En vat al wat hy kan in stilheyt en gesluyp.
 Schijnt dan een goeden aert in desen *DOG* te wesen,
 Die sonder een gebas stilswijgende soo bijt?
 En die sich openbaert als uyt den slaep geresen,
 En als het komt te pas soo lichte janckt en krijt.
 Dien *DOG* is, segh ick dan, seer hungerigh en mager,
 En met het Hollands vet schijnt hy te zyn gevoedt,
 Al krijght hy veel daer van soo wort hy noch al grager:
 O! *Leeuw* hier op dan let, en thoont u kloeck gemoedt.
 Soo wel oock als den *Dog* kont ghy in Zee nu swemmen,
 Ghy hebt uw' bloedigh root daer in nu af-gespoelt,
 Den *Dog* vol wilt bedrog, die sult ghy nu wel temmen,
 Als hy uw' voorste poot op sijne ribben voelt.
 Want ghy niet uytter Zee, of oock niet uyt het velt vlucht,
 Soo wel als desen *Dog* kont ghy nu swemmen dan,
 Sijn *Meester* (als een wee) voelt nu sijn geele gelt-zucht,
 Die niet de *Heer van Gog* neemt tot genesing an.
 Nu uw' gout-geele hayr komt om uw' kop te swieren,
 Dat blinckt al veel te seer nu in des *Doggens* oogh,
 Daer uyt wordt hy gewaer hoe u dat kan verçieren,
 Soo dat hem is uw' eer, *en Mogentheyt te hoogh*.
 Wel als een Wallevisch soeckt hy het al te slocken,
 Maer hy in sich verteert sijn *Longer* ende *Gal*;
 En tot getuygenis soeckt hy wel groote brocken
 Maer die het al begeert verliest het dickwils al.²
 Den *Dog* soeckt uyt de pot nu wel een brock te halen,
 En loopt wel om een greep dat hy van loopen hijght,
 Maer hy loopt al te bot noch in des *Leeuwens* palen,
 Soo dat hy wel een neep in sijne ribben krijght.
 Met *Doggen* soeckt nu *Jorck* wel onse *Leeuw* te jagen,
 En toont sich ongesint, en oock wel hevigh gram,
 En soeckt met veel gesnorck nu onsen *Thuyn* te plagen,
 Maer hy den *Leeuw* nu vindt voor 't *Hecken* OP den *DAM*.
 Daer vindt hy hem gestelt gelijk in volle wapen,
 Sijn *Pijl bosch* in d'een *Klaeuw*, in d'ander *Klaeuw* het *Sweert*,
 En toont daer sijn geweld met vreeselijck te gapen,
Oraenge, Wit, en Blaeuw, hy met sijn macht verweert.
 Men siet, ô Engelandt, uw' *Witte Roos* verwelcken,
 Uw' *Distelbloem* is scherp ja tot de bladers toe,

² Volgens het oude spreekwoordt.

Ghy wilt wel metter handt oock selve leeren melcken,
 En speelt wel op uw' *Herp* voor die *Hollandtsche Koe*.
 Maer quelt haer niet te seer met trecken van de Spenen,
 Sy slaet dan achter uyt noch uwen Emmer om,
 Sy loopt dan haren keer gelijk als weder henen,
 Hoe haer den *Thuyn* besluyt, sy schijnt niet al te dom.
 Daer gaet sy in een *Wey* vol van gout-geele bloemen,
 En oock tot aen den buyck noch in het groene gras,
 Die ick met een gevley hier niet behoef te roemen,
 Want ick haer Bloemen ruyck gelijk een soet gewas.
 Haer Boter, en haer Kaes wil ick seer geerne proeven,
 Haelt dat nu *Engelsman*, uyt onsen boter-beck,
 Men hoort aen uw' geraes dat ghy moet veel behoeven,
 Uw' gierigheyt men kan oock sien aen uw' geleck.
 Ghy wilt doch allesints oock aen een kantje lecken,
 Ja in het *Oosten* noch, en in het *Westen* oock,
 Daer ghy om veel gewins wilt met uw' ermen rekenen,
 Maer al uw' valsch bedrogh maeckt vyer en dicken roock.
 Men siet uw' roock en damp wel drijven voor allen,
 Maer sal als ydelheyt noch in de Locht vergaen,
 Hoe dat ghy met gekamp beklimmen wilt ons' wallen,
 God sal uw' valsch beleyt tot sijnen tyde slaen.
 Men siet nu dan uw' vyer gelijk tot vlammen raken,
 De voncken noch daer van die vliegen over Zee,
 Want al uw' Scheeps-bestier dat ghy nu komt te maken,
 Maeckt wacker alle man op onse *Goede-ree*.
 Waer wilt ghy, *Engelandt*, nu heen met uwe vlotten?
 Wilt ghy nu achter om, of wilt ghy achter uyt?
 Wilt ghy in *Duyns* om Sandt, met Engelschen en Schotten?
 Spreekt dan, of zyt ghy stom? en toont ons uw' besluyt.
 Maer uw' besluyt is vast, en vaste voorgenomen,
 Te halen Goudt alleen op die *Guineesche Kust*,
 En Goudt u nu wel past, indienter kan toe-komen,
 Want Goudt is ongemeen, en aller menschen lust.
 Komt nu ghy *Britten* dan, ghy schijnt ontstelt te wesen,
 Geeft ons een soete soen, hoe toont ghy u soo gram?
 Men sal u, daermen kan, uw' geel-sucht wel genesen,
 En hebt ghy geldt van doen, soo komt na Amsterdam.
 Daer is de Geldt-kas self, waer mooght ghy doch al soecken,
 En loopen van het *Oost* soo na het *Westen* toe?
 Het leght hier in gewelf, in kelders en in hoecken,
 Hier is dan uwen troost, hoe loopt ghy u soo moê?
 Daer ghy nu henen loopt, en is noch niet gewonnen,
 Wilt ghy dan als een Stier u loopen moê en mat?
 Maer komt en Boter koopt in *Hollandt* by de tonnen,
 Vol Boter is het hier, en dat in yder Stadt.
 Ghy loopt om uw' verhael aen alle kanten henen,

Maer kent ghy met verstandt des Wereldts saken wel?
 Ghy loopt oock menighmael noch selve blaeuwe schenen,
 En heel ghy *Engelandt* staet nu op swack gestel.
 Ghy wilt hier oock de Zee toe-eygenen u selven,
 En dat ghy noch daer van als Koningh zyt alleen,
 Maer weet ghy onse Ree met aerde toe te delven,
 Soo sullen wy u dan herkennen in't gemeen.
 God wel 't beloofde Landt verdeelden aen sijn Vorsten,
 Maer hy de Zee gemeen aen alle Menschen gaf,
 Wie wil dan aen de strandt soo na Zee-water dorsten,
 Dat hy daer van alleen wil voeren sijne staf?
 Wil *Engelandt* dit doen, wil die de Zee omringen?
 Ja die niet maken kan dat daer de Visch blijft stil,
 Niet kloeck genoegh en koen kan hy een Haringh dwingen,
 Hoe wel hy noch daer van den Thienden hebben wil.
 Wilt ghy, ô Koningh, nu hier hebben dan den Thienden,
 Daer geen herkentenis, u selve toe en komt?
 Het geldt daer van voor u wel in uw' kasse dienden,
 Die tot getuygenis niet vol en wordt geromt.
 Maer dit vervloecht devijs, ja noch van *Keyser Carel*,³
Vermeerderingh des Rijcks betracht nu menigh Prins,
 En menigh voert tot prijs dat als een schoone pael,
 Maer wie acht desgelijcks yet voor veel groot gewins.
 Wat Landt-pael kan een Vorst vernoegen in sijn eere,
 Want hem is niet genoegh een Wereldt noch alleen.
 En sijne lucht en dorst vermeerdert meer en meere,
 Hy soecket met sijn ploegh te ploegen al aen een.
 Indien sijn Lichaem waer soo groot als sijn begeeren,
 Hy dan noch op het lest soo groot wel werden wou,
 Dat hy noch openbaer de Werelt kon verteeren,
 En dat hy Oost en West met handen raken sou.
 Sijn hert is wel seer kleen, en drie-kant noch van hoecken,
 Maer sijn begeert' is groot en groeyt geduerigh an,
 Hy wil noch in't gemeen ter Wereldt alles soecken,
 Soo dat des Wereldts kloot sijn hert niet vollen kan.
 Maer toen in sijnen tydt den grooten Alexander
 Noch selver in het sant van 't Peert gevallen lagh,
 (Dewijl hy door de strijdt socht 't eene Rijck by 't ander)
 En hier nu sijnen standt genoeghsaem selve sagh.
 Maer doch wat sey hier toen dien Vorst van hooge waerde,
 Ja hy die voor Juweel heeft hoogh gesagh geacht:
 Ick heb niet meer van doen dan seven voeten aerde,
 Die voor mijn eygen deel na heel de Wereldt tracht.
 Hem, die tot hooge waerd' sich selven had geresen,

³ *Der Koningen plus ultra, valt dickwils toe plus citra. Thucides: omnium malorum causa est cupiditas imperii & ambitio. Navigio fragili vehitur, qui quærit honores Ingentes, & quem gloria vana trahit. Plautus: ambitio jam more sancta est. Et libera a legibus.*

Wat was doch sijn besit meer als sijn naem hem gaf.
 Want seven voeten aerd' scheen hem genoegh te wesen,
 Daer hy na hooger Wit wees met sijn goude *Staf*.
 Siet Prinçen niet alleen, maer oock gemeene lieden
 Verhitten allesints nu op een Staet of Ampt,
 Soo dat sy in't gemeen door vyer als water zieden,
 Maer meest om veel gewins een yder noch soo kampt.
 En soeckt de hooghste Banck, en alder-eerst' te sitten,
 Soo dat hy allesints na hooge Staten schiet,
 Maer schiet te kort of lanck noch dickwils na de Witten,
 Een Koningh, Vorst, of Prins raeckt selve dickwils niet.
 De Staet-sucht schijnt ons hier van Adam aengeboren,
 Die met sijn eerste gangh wou klimmen op den top,
 Maer hy door Gods bestier soo niet en was te voren,
 Eer hem die loose Slangh soo had geblasen op.
 Maer siet des Wereldts stant al gaen als op en neder,
 Dat heden boven is ja morgen neder-daelt,
 Siet hoe ons *Vader-landt* nu is bekomen weder,
 Het is dan ongewis dat weder wordt verschaelt.
 Des Wereldts wissel-schael verwisselt alle dagen,
 Men in een Vrede-tijdt op Oorlogh dencken moet,
 Hoe dat ons al-te-mael de Vrede mach behagen,
 Den Oorlogh haer verbyt, en menigh goet en bloedt.
 Een Landt, een Stadt, een Huys, bestaet wel door de Vrede,
 Gelijck het groot door kleen, en kleen door groot bestaet,
 Maer denckt eens wat een Muys een *Leeuw* tot hulpe dede,⁴
 Sy beet zijn touw in tveen tot *Vryheydt* in der daet.
 Sy quam zijn dicke touw allengskens door te knagen,
 En maeckte metter tijdt den *Leeuw* noch los en vry,
 Toen liep hy daer hy wou in *Bosschen* en in *Hagen*,
 Hoe groot dan dat ghy zyt siet wat het kleene zy.
 Oock queldt het kleen het groot wel als verkeerde dingen,
 Een Mug quelt wel een *Leeuw*, een Muys een Oliphant
 Maer siet des Oorloghs noot de heele Wereldt dwingen,
 En siet in dese Eeuw noch op ons *Vader-Landt*.
 Doch onder water wel heeft onse *Leeuw* geduyckelt,⁵
 Maer rees al weder op, en stelde sich ten thoon;
 Al heeft hy met gequel oock aen de touw gestruyckelt,
 Nu past hem op de kop de *Vryheydt* als een *Kroon*:
 Men sagh hem in ons *Landt* als in een kuyl versteken,
 En wel gebonden vast als aen een dicke touw,
 Maer door een Muysen-tandt quam hy weêr los te breken,
 Die heeft den *Leeuw* ontlast, en thoonden hem een trouw.
 Toen nam hy in een *Klaeuw* die *seven stale pijlen*,
 En heeft dat bloote *Sweert* met d'ander *Klaeuw* bestiert,

⁴ *Fabel*.

⁵ Luctor & Emergo.

Orange, Wit en Blaeuw, dat stont op vaste stijlen,
 Soo dat de *Leeuw* sijn steert noch door Gods hulpe swiert.
 O! *Leeuw*, ô moedigh dier, ô Koningh van de ander,
 Uw *Pijl-bos* wel bewaert, en oock uw *bloote Sweert*,
 Ghy leeft noch in het vyer gelijck een Salamander,
 Dat maeckt u soo vermaert om dat ghy niet verteert.
 Ghy thoont noch met uw *Sweert* een *hooge soort van machten*,⁶
 En u seer moedigh toont, soo dat ghy niet en wijckt,
 Ghy wordt oock niet verteert door Koninghlijcke prachten,
 Ghy thoont u *hoogh gekroont*, en dat ghy zyt verrijckt.
 Ghy thoont u als een helt, en dat aen alle zyden,
 Ghy spreyt uw *Klaeuwen* uyt tot spijt noch over al,
 Ghy thoont oock groot geweld door groot geweld te lyden,
 En uwen *Thuyn* besluyt als met een *hooge wal*.
 Ghy stelt u oock tot strijdt nu van een *Dog* beropen,
 Soo dat een *Engelsch Dog* u trotst met fijn geweld,
 Ghy hebt in desen tydt niet in u hol gekropen,⁷
 Maer tegen sijn bedrogh ghy met u *Klaeuwen* stelt.
 Wilt nu in uw gevecht doch nimmermeer verflaeuwen,
 Een *Ruyter* alle daegh voor u noch sit te Peert,
 Vat op u goede recht den *Dog* dan met uw *klauwen*,
 Al heeft hy in den *Haegh* voor u gequispel-steert.
 Want desen *Dog* nu leeft op sijn gestolen brocken,
 Die hy niet eens en kaeuwt en in sijn mage slickt,
 Maer hy geweldig heeft voor onsen *Ruyters* stocken,
 Soo dat hy (als verflaeuwt) niet eens en bast of kickt.
 Van Staet-sucht schijnt hy oock soo hoogh nu op-geswollen,
 Dat hem sijn holle maeg soo gretigh selve maeckt,
 Dat hy met Oorloghs-roock die schijnt te willen vollen
 Soo dat hy eve staegh van Oorloghs-vieren blaect.
 O! *Nederlantsche Leeuw* ghy stelt u noch ten thoone,
 Ghy, diemen seggen mocht dat eens om hulpe riep,
 Zijt noch in dese Eeuw verheven met een *Kroone*,
 En uyt den kuyl gerocht al was hy noch soo diep.
 Al waert ghy root van bloedt, en hebt in bloedt geswommen,
 Soo hebt ghy eve-wel kloeckmoedigh u verklaert,
 En met een kloeck gemoet in *hoogheydt* opgeklommen,
 Maer in u *hoogh* gestel heeft God u soo bewaert.
 Al light ghy wat en slaept noch sijn u oogen open,
 En oock terwijl ghy sluymt den steert noch even roert,
 Siet dat ghy niet en gaept met ydelheyt van hopen,
 En niet met al versuymt terwijl ghy Oorlogh voert.
 Maer tracht nu allsins uw' *Machten* uyt te voeren,
 Ghy zyt nu immers out en voor geen *Dog* en beeft,

⁶ Celsa potestatis species: *Dit was het Devijs van Pompejus, die oock een Leeuw met een sweert in de klauw tot een wapen voerde.*

⁷ Provocatus pugno: *Henrij de Bourbon den 63 Koningh van Vranckrijck.*

Wilt als der dieren Prins uw' *Steert* en *Klaeuwen* roeren,
 Een *Leeuw* is kloeck en stout die lange locken heeft.
 Hoe dat nu over al den *Dog* u soeckt te jagen,
 Hem maer u tanden toont, en jaeght hem in sijn kot,
 Hy kan in dat geval geen *Leeuwen-tandt* verdragen,
 Hy sal dan sijn geloont en tot een yders spot.
 Want als ghy uwen kop komt na den *Dog* te wenden,
 En als ghy hem dan vat, dan sal hy sijn verveert,
 En u niet vliegen op, dewijl hy u wel kenden,
 Maer sal dan in het Gat haest trecken sijne *Steert*.
 En komt hy u te naer aen uwe *Steert* te ruycken,
 Toont dat ghy wel een *Leeuw* maer geenen *Dog* en zyt,
 En helpt hem soo van daer met *machten* te gebruycken,
 (Ghy *Batavier* en *Zeeuw* hem in de ribben bijt.)
 Gesont is noch u Hert dat hoortmen aen uw nieschen,
 En u den *Noordtschen Beer* oock aen uw *Klaeuwen* kent,
 Gevreest ghy dan noch wert als ghy begint te brieschen,
 En als ghy u ter weer met *Kop* en *Klaeuwen* went.
 Hier op staen nu en sien de Koningen der Wereldt,
 Wat uytslaggh Gods ballans nu noch wil geven hier,
 En of noch boven dien den *Dog* sal sijn geperelt,
 En of de *Leeuw* een krans sal voeren van Lauw'rier.
 Den eenen schijnt den *Dog* nu op den *Leeuw* te hitsen,
 Den anderen den *Leeuw* nu op den *Dog* oock jaeght,
 De anderen wil⁸ noch gebroken touwen splitsen,
 Soo wordt met veel geschreeuw een krans van Eer gewaeght.
 Een Duyvel kom ick dan seer schrickelick vertoonen,
 Die heel de Wereldt hier gelijk in roeren stelt,
 En die by alle-man en Koningen wil wonen,
 Op dat haer sijn bestier met sucht van Staten quelt.
 Dit yder aen u siet, ô! *Koningh Carel Stuaert*,
 Want ghy *kromt-wel* het recht soo wel als *Olivier*,
 Maer ghy en recht oock niet dat *krom* nu van u uyt-vaert,
 Ghy soeckt met Scheeps-gevecht als *Stierman* uw' bestier.
 Maer let nu boven al om wel u *Roer* te stieren,
 Op dat ghy onbewust niet raectt noch op een klip,
 Of aen een lager Wal nu dat de windt doet swieren,
 Na die *Hollantsche Kust* uw' Koninglicke Schip.
 Want soo daer yemandt wil twee groote aerde kruycken
 d'Een tegen d'ander slaen, en sien wie stercker is,⁹
 Die mach in dat verschil de stucken dan gebruycken,
 Dat hier nu oock voortaan staet tot getuygenis.
 Men oock in desen tydt, die hier nu staet voor handen,
 Sal sien den *Dog* en *Leeuw*, gelijk als ongemeen,
 Noch door een Schepen-strijdt malkanderen verbranden,

⁸ *Dat is, als Mediateur sich tusschen beyden stellen.*

⁹ CH: Vergelijk met eitje tikken.

En wie den lesten geeuw sal geven van haer tween.
 O! God wy u alleen hier geven Lof en Eere,
 Maer onse goede saeck nu eens met recht besiet,¹⁰
 Ons macht is veel te kleen, doch sonder u ô Heere,
 Wy geven u de wraeck nu ons gewelt geschiedt.
 Want onsen *Na-gebuer* wil ons nu over-vallen
 Door op-gesochten twist, gesproten uyt de nijt,
 Maer weest Ghy onse muer, en onse hooge wallen,
 Nu hy ons met een list aen alle kant bestrijt.
 Ghy siet ô Heere! dat den Oversten van desen,
 Die ons nu weder quelt met sijne macht ter Zee,
 En door geroofden schat soo hoogh nu schijnt geresen,
 Dat hy sich selven stelt als Heer van onse Ree.
 O! Vrede-vorst en helt slaet desen Vrede-hater,
 Op dat hy in sijn list hier noch hem selven vanght,
 En als een slecke smelt oock in het soute water¹¹
 Door gierigheyt van twist hy na ons goedt verlanght.
 ô Heer wilt nu alleen ons tot een hulpe wesen,
 Want Koningen seer licht vergeten haren eedt,
 En schijnen in't gemeen nu tegen ons geresen,
 En houden haer gesicht geduerigh op haer leet.
 Sy hebben al-te-mael tot wraeck wel groote lusten,
 Soo dat de suere wraeck haer selve soet smaect,
 Maer met haer wraecks-verhael laet God haer nimmer rusten,¹²
 Om dat haer wreede saeck soo menigh mensche raeckt.
 Maer siet eens boven dien hoe onse sinnen werren,
 Nu God ons tot straf met sijne Roeden dreyght,
 Wy hebben nu gesien sijn drie gesteerte Sterren;¹³
 Als niet verschrickt daer af zyn wy tot quaet geneyght.

PETRARCHA. *Ulcio non est Regum; & indignum Cæsaris ira. Optimum igitur non irasci, proximum non ulcisci.* LACTANTIUS: *Virtus est iram cohibere, cupiditatem compescere, libidinem refrænare, & magni animi est injurias despicerere.* *Principibus in privatis offensis debet satis esse potuisse ulcisci, nam nobilissimum vind. Etæ genus est parecere homines. Non posse malum agere potentia magna est. Quò plus potentia, cò minus licentia.* ALCIATUS. *Arma procul iaceant; fas sit tunc sumere Bellum; quando alia pacis non potes arte frui.*

¹⁰ Tandem bona causa triumphat (zo triomfeert de goede reden).

¹¹ *Psalm 58.*

¹² *Ultorem ulciscitur ultor.*

¹³ *Te weten: een in't eynde van het Jaer 1664, en weer in't Jaer 1665.* Tekst verbeterd voor 'gesteertte Serren'.

Op een
Koninghlick gebiedt.

*Imperia imperiis quid tentas addere? quid jam,
Quid tibi non faciunt regna paterna satis?*

<p>Hoort ghy Koningen en Vorsten Die soo jagen na de eer, En na bloedt geduerigh dorsten, En soo voorts na meer en meer. Om dat soo noch in uw' oogen Eenen gulden Appel blinckt, Wilt ghy uwen naem verhoogen, Dat hy door de Wereldt klinckt. Wat is doch uw' bloedigh woelen Dat ghy nimmermeer en rust? Wilt uw' hittigh bloedt verkoelen Met een soete Vrede-lust. Wilt ghy stellen ons ter handen Uwe Tytels van bedrijf? Hangt voor rooven, moorden, branden Vrede-vanen om uw' lijf. Want ghy alles noch ten lesten Met uw' handen vatten wilt, Met het Oosten en het Westen Zijt ghy selver niet gestilt. Want het Zuyden en het Noorden Steeckt oock al in uwe sin, En uw' hert geheel bekoorden Met veel onrechts van gewin. Soo te Water als te Lande Soeckt ghy al uw' <i>Hoogh gebiet</i>, En te hebben al te pande, Dat ghy selve noyt en siet. Maer ghy selve wordt bestreden Van uw' al-begeerigh hert, Dat belegert uwe Steden Met veel sorgen tot uw' smert. Lauwer-kranssen u wel kroonen Maer geen ruste woont u by, Wat zijn dan uw' hooge Throonen In uw' groote Heerschappy? Vol gevaer van hooge baren Is uw' <i>Koninghlick gebiet</i>,</p>	<p>Dat den last noch doet beswaren Dickwils met een swaer verdriet. Wilt ghy zijn een ware Koningh, Soo betoont met uw' beleyt, Dat oock woont in uwe woningh Liefde tot Gerechtigheyt. Ghy wel komt seer hoogh te treden, En te toonen hoogen Staet, Maer in uw' Doorluchtigheden Duysterheyt oock ommeget. Ghy wel meent met hooge wallen Uwen Staet te maken vast, Maer het helt al tot het vallen Door syn eygen sware last. Siet eens op het punt der Aerden, Siet eens wat ghy selve zyt, Siet eens wat de Aerde baerden, Siet eens op voorleden tyt. Wilt ghy niet te rugge kijken? Siet eens wat ghy nu begrijpt, Siet op uwe Koninghrijcken, Daer ghy uwen sin op slijpt. Maer geen Dier wil syne krachten Soo vergeten als de Mensch, <i>Hoogh gebiedt</i> wilt hy betrachten Selver met een ydel wensch. In het klimmen schijnt gelegen Deses Wereldts hooge eer, Die tot dalen is genegen, En te nemen haren keer. Want uw' klimmen als op Bergen, Wordt u niet seer wel gegunt, En ghy sult een ander tergen Wilt ghy komen op het punt. Langhsaem klimmen tot de Staten, Haeftigh daeltmen weder af, Die haer dan daer op verlaten, Steunen op een swacken Staf.</p>
---	--

<p>Slibberachtigh zyn de trappen Van des Wereldts hoogen stant, Die dan niet voorsichtigh stappen, Struyckelen aen alle kant. Koningen noch wel getuygen Wat hier is het <i>Hoogh gebiet</i>, Die in een storm-windt dede buygen Even als een swacke riet. Ick en wil u niet bespotten, Maer men sach uw' vallen wel, Ja van Throonen tot Schavotten, Is dat niet een laegh gestel? Eve-wel van alle eeuwen Wilt de hoogheyt van een Prins Noch om hooger hoogheyt schreeuwen En oock om veel Landt-gewins. En soo rijst uyt haer begeeren Allesints een nieuwen brandt, Om haer Rijcken te vermeerden Wordt ontstelt een gantsche Landt. O! ghy Prinçen en ghy Graven, Die wel siet op de Fortuyn, Maer aen 't volck voor goede gaven, Geeft ghy noch te schellen Juyn.¹⁴ Ghy, die alle hoogheyt kuste, Valt seer lichte noch daer af, Geene plaetse geeft u ruste Voor uw' Scepter of uw' Staf. Prinçen dan ghy d'een na d'ander Hoogheyt soeckt al in't gemeen, Voor den Grooten Alexander Was de Wereldt noch te klein. Want men siet u doch wel woelen Met den Oorlogh over al, Maer men siet uw' hooge Stoelen Waggelen oock tot een val. Sien wy niet hoe dat ghy kampten Om een Koninghlicken naem, En om sulcke hooge Ampten Soeckt ghy vleugels van de Faem. Ghy wilt uwen naem doen vliegen, Ja de heele Wereldt door, Die u selver komt bedriegen Door geluyt van vreemt gehoor.</p>	<p>Laet u niet tot roof geleyden Of tot smert van uw' <i>Gebuer</i>, Siet niet op syn <i>vette weyden</i> Maer gedenckt aen uw' <i>Natuer</i>. Ghy wel wilt te peerde rijden, Als gekroont met Lauwer-groen, Maer ghy hebt veel Somer-tijden Tot een goeden Oogst van doen. Uwe Legers wilt ghy brengen Ja te Water en te Landt, Om uw' palen te verlengen Ghy door uw' begeeren brandt. Uwe toe-geruste Vloten Wachten na een goede windt, Die ghy met het bloedt begoten Dickwils weder t'huys bevindt. Selver komt ghy toe te rusten Stormen van onnosel bloet, Die ghy noch op vremde kusten Met geweld en varen doet. Met een dwaesheyt wilt ghy raken Dat u is te hoogh en swaer, En uw' Schip-breuck selve maken Met soo menigh lyfs gevaer. O ghy arme Aerde-wormen Siet wat ghy tot wrake brengt, Moet de Zee door uwe stormen Met het bloedt oock zyn gemenght? Beter mocht ghy leggen lagen Op de Visschen van de Zee, Dan om Menschen-bloedt te jagen, En te soecken hare wee. Doch men seght van alle eeuwen Dat Tyrannen vreesen meest, En gelijck de Verckens schreeuwen, Of soo een gespeckte beest. Niemandt mach een Vercken raken Of het schreeuwt met luyder keel, Soo zyn oock Tyrannen saken, Die haer raect niet met gestreel. En indien de Prinçen hebben Eene Soon tot Erf-genaem, Siet haer dan als Spinne-webben Oorlogh weven noch te saem.</p>
--	--

¹⁴ Nog te schillen ui.

<p>Geenen last en achtmen swaerder Dan een Koninghlicke Soon, Want hy oock allencxkens naerder Sich verheft tot aen de Kroon. Die in Koninghrycken volgen, Dickwils wycken van de baen, En sich toonen haest verbolgen, Opgeblasen door de waen. Want daer volgen op het laetste, (Ja gelyck men dickwils siet) Quade, quader, alderquaetste, Tot der Volcken groot verdriet. O! ghy Groote van de Wereldt, Die de Wereldt ommekeert, Vrede staet wel hoogh beperelt, Maer ghy al den Oorlogh eert. Want seer veel wilt ghy begrypen Met uw' kleyne ooggen-wit, Maer wilt uwe sinnen slypen Op den tippel¹⁵ daer ghy sit. Want geenen deeltien van een tippel En besit ghy met uw' Landt, En een Staf gelyck een klippel Voert ghy noch in uwe handt. Maer, o Prinçen, wilt doch weten Uwen Koninghlicken Staet, Wilt met uwen Staf oock meten Uwes Lichaems korte maet. Ghy en hebt tot uwe kleynheynt Lande-meters niet van doen, Want uw' leven in gemeynheynt Loopt oock af als van een kloen.¹⁶ Laet het vett' dan van der Aerden U verleyden niet te seer, Houdt in vele hooger waerden Godes dienst en syne leer. Aerdsche kroonen doch verwelcken Als gepluckten Lauwerier; Wilt geen <i>vremde Koeyen melcken</i>, Maer verjaeght den Oorloghs-Stier. Siet het Sweerd aen uwer zyden, Dat aen beyde zyden snydt,</p>	<p>Hoe het met den druck en lyden Vele arme Menschen byt. Boven u siet ghy oock hangen Soo een Sweerd aen zyden-draet,¹⁷ Denckt dan dat uw' Oorloghs-gangen Self oock dreygen uwe Staet. O! ghy <i>Koningh van de Britten</i>, Beeft ghy oock niet voor dit Sweert, Daer ghy nu moet onder sitten, En uw' Vader heeft verteert? Wilt nu eens voor al bedencken Wat ghy zyt en wat ghy waert, Nu ghy <i>Hollandt</i> soeckt te krencken, Die als Vriendt u heeft verklaert. Maer men seght oock dat de Aerde (Om dat weldaet is ons' wensch) Selver noch niet ergers baerde Dan soo een ondancckaer Mensch. Denckt ghy niet oock op uw' suchten In uw' bloedigh Oorloghs-stroom? Beter waert ghy met uw' vluchten Self verolmt in uwen Boom. Want in sulcke holle Boomen Hieldt ghy wel u selven stil, Maer aen Landt, en water-stroomen Schreydt oock wel een Crocodil. Hier quaemt ghy de doot t'ontvlieden, O! ghy half verstorven worm, En nu wilt ghy <i>hoogh gebieden</i>, Met soo eenen Oorloghs-storm. Maer de Goden van der Aerden Houden in haer groote werck Geenen Vrede hoogh in waerden; Oorlogh is haer ooge-merck. En soo wordt door hooge wanen Haren Af-godt ingehult; <i>Mars</i> doch wordt met roode Vanen Hoogh verçiert, en schoon vergult. Oorlogh soecken sy in Vrede, Vreden oock in Oorloghs-tydt, Dat een Prins of Koningh dede, Is al dat hem dwanck soo byt.</p>
--	--

¹⁵ Verdam 606b: Tip = Tippel, spitse punt, uiteinde.

¹⁶ Verdam 295a: Zie cluwen.

¹⁷ CH: Het zwaard van Damocles.

<p>En haer moedigh oorloghs-herte Selver onder Vrede schuylt, Dat tot harer Volcken smerte Met den oorlogh blijft vervuyt. Vele wel in Oorlogh wonnen, Vele rochten hooger op, Maer die soo een spel begonnen, Proefden oock van 't¹⁸ roode sop. Niemandt mach sich dan beloven Overwinningh in het velt, Krijghs-geluck is haest verschoven Dickwils noch met kleyn geweld.</p>	<p>Maer door vredelicke sinnen Blinckt een Koninghlicken glans, Die sich selven kan verwinnen, Die verdient een Lauwer-krans. Heere wilt het groot verkleenen, Dat soo in ons herte Steeckt, Want men noch de harde steenen Op een sachte kussen breeckt. Och! bekeert ons (naeckte wormen) En bedeckt ons met uw' kleedt, Die malkanderen bestormen Als de hanen sonder leedt.</p>
--	--

Op de

Hope van Vrede.

*Spes pacis certa est, modo sit concordia certa:
Quæ si non fuerint, spes tibi pacis abit.*

<p>Wel seker is (gelijck men seght) De <i>Hope</i> van de <i>Vrede</i>, Maer die wordt dickwils wederlegt Met Oorlogh in de stede. De Prinçen dickwils door een dwanck Den <i>Vrede</i> wel verkiesen, Die sy met haren wil en danck Als kinderen verliesen. Het is dan immers alderbest Den <i>Vrede</i> te bewaren, Dan die te <i>hopen</i> op het lest In sware Oorloghs-baren. Sy maken een seer sot besluyt Die sekerheyte verwerpen, En al op <i>hope</i> kijken uyt, En daer haer sin op scherpen, Och! of een yder om het langst, Den <i>Vrede</i> wou beminnen, Die sy in soo een vrees en angst <i>Verhopen</i> met de sinnen. Want vaster kanmen immers yet Bewaren dan <i>verhopen</i>. Het <i>Hopen</i> is (gelijckmen siet) Met twijffeling' bedropen,</p>	<p>De <i>Hope</i> kan met sekerheyte De Menschen maer schijnen, Want ons beschadight (soo men seyde) De <i>Hoop</i> van Medicijnen. Die dickwils tot het <i>Vrede-werck</i> Sich toonen wel-genegen, Bewysen met haer ooge-merck Haer selven heel daer tegen. Want vele weten seer bequaem Den <i>Vrede</i> te vertoogen, Haer stellen haren soeten naem Wel vriendelick voor oogen, Ja noch als op een hoogen top, En als vergult en seker, Maer drincken van het Oorloghs-sop Veel liever uyt een beker. Want <i>Gierigheyte</i>, en <i>Haat</i>, en <i>Nijt</i> En <i>Hooghmoete</i> zyn Vyanden, Ja die den <i>Vrede</i> tot een spijt Soo binden als in banden. Als dese <i>vier</i> zyn met geweld Ter Wereldt uyt gebannen, Dan salmen in een open velt Des <i>Vredens</i> Tente spannen.</p>
---	---

¹⁸ Verbeterd voor: t'roode.

Maer eerder niet sal 't *Vrede* zyn,
 En dat aen alle zyden,
 Al dat wy sien is maer een schyn
 Van *Vredelicke* tyden.
 Wy sien met ongestadigheyt
 De Menschen immers woelen,
 En willen met een valsch beleyt
 Verhoogen hare stoelen.
 Want als men meent nu over al
 Den *Vrede* vast te hebben,
 Dan hangtse tot een ongeval
 In Oorloghs spinne-webben.
 Want wil men sich dan menighmael
 Op *Vrede* soo vergapen?
 Sy voert wel met een soete tael
 Een stil-stant noch van wapen,

Maer sietmen niet nu in besluyt
 Dat alle Menschen liegen,
 En dat een slange schuyt in't kruyt¹⁹
 Die ons nu wil bedriegen?
 Laet ons niet sien een schaduw' aen
 Voor eenen glans der Zonnen, En niet te vast
 op *Vrede* staen,
 Al heeftse schoon begonnen.
 In *Vrede* moetmen aldermeest
 Op Oorlogh selve dencken,
 Want Oorlogh een gerusten geest
 Tot waken nu komt wencken.
 Des oorloghs Vryheyt beter is,
 Dan soo een slaefsche *Vrede*.
 Want Oorlog geeft getuygenis
 Van alles watse dede.

Op de komste van
Een Souveraine Koningh of Prins.

*Principis adventus casto est jactura pudori,
 Et nocet ingenuis aulica turba viris.*

Vele geven ons een lesse,
 Niet te hopen al te seer,
 Naer een *Prince* of *Princesse*,
 Want de Vryheyt is een Eer.
 Wy, die vreesen vele dingen,
 Hopen datmen vreesen moet,
 En wy vreesen ons te dringen
 In de hope van het goet.
 Sal dan ons vernuft en reden
 Noch verhoopen eenigh quaet,
 En dat Landen ende Steden
 Suchten onder *Princen haef?*
 Hebben onse Oogen schellen
 Dat wy niet en sien voorwaer,
 Hoe sy heel de Wereldt quellen
 Met den Oorlogh openbaer?
 Die hier wil een Heer verhoopen,
 Oock een dienstbaerheyt verhoopt,

Want die staet by Heeren open,
 En men soo de Landen stroopt.
 Dickwils is een *Prins* een peste
 In sijn eygen Vaderlandt,
 Maer een goet *Gemeene-beste*
 Soeckt syn eygen vryen standt.
 Want der *Princen* eygen willen
 Brengen veel verandering',
 Die met tweedracht en verschillen
 Aen der Volcken leven hingh.
 Hare tweedracht met een ander
 Brandt met Oorlogh meer en meer,
 Als den grooten Alexander,
 Suchten zy na hooger Eer.
 Hare Eer heeft hooge namen,
 Hare Eer steeckt vol gebiedt,
 Hare Eer roept veel te samen,
 Hare Eer is vol verdriet,

¹⁹ CH: Een addertje onder het gras.

<p>Hare Eer is schijn van outheyt, Hare Eer schijnt als een Borght, Hare Eer is vol stoutheyt, Hare Eer is noyt besorght. Hoopt ghy dan als slaef te leven? Hoopt ghy dan na hoogh gesagh? Hoort van verr' hoe <i>Princen</i> geven Blixem met een donderslagh. Vreest ghy dan geen Donderslagen? Tegenheyt vreest uw' natuer Tegenheyt en sware plagen Vallen alle Menschen suer. Wilt ghy <i>Princen</i> nu bekijken, Kijckt nu Sterren met een steert, Ghy wilt wel van monsters wycken, Wyckt dan oock een weligh peert. Seght my of tot aller Eeuwen, Niet en wyckt het kleyne dier Voor het brullen van de Leeuwen Als voor een verslindend' vyer? Seght my of de kleyne Vogels Vliegen na den Arendt toe,</p>	<p>Want zy vreesen alle kogels, En een scheur, ick weet niet hoe. Wil de mensch na quaedt dan dorsten, Die het quaedt noch selve vreest, En een spyl' zyn voor de <i>Vorsten</i>, Ja als een onnoosel beest? Maer de <i>Vorsten</i> te bestraffen Is een dingh van groot gevaer, Want sy dat in schotels schaffen. Even of het logen waer. Maer de <i>Vorsten</i> hoogh te prysen Eene hooge logen is, Dit nog seggen alle Wysen Selver tot getuygenis. Ist u oock niet wedervaren O! ghy droevigh <i>Engelandt</i>, Wat een <i>koningh</i> noch kan baren, Door syn Staet-sucht, die soo brant? O! ghy <i>Engelschen</i> en <i>Schotten</i>, 't Bloedt drupt immers allesints Ja noch al door u Schavotten Om u <i>Koningh</i> ofte <i>Prins</i>.</p>
---	---

Op
Een verdreven Tyran.

*Ad Generum Cereris descendunt morte Tyranni,
Plaustraque curarum sæva Tyrannis habet.*

<p>Siet eens op <i>Tyrannen</i>-leven In haer eygen Vaderlandt, Hoese worden noch verdreven Uyt haer Koninghlicken standt. Want haers herten hooge woningh Voor geen Mensche weerdigh is, Ja veel minder voor een Koningh Met syn hoogh gebiedenis. Sy bedecken haer met zeylen Wel van een Gerechtigheyt, Maer haer onrecht kan men peylen Met de peyl van recht beleyt. Lasten van Gemeene-besten Zijn sy immers met haer quaet,</p>	<p>Even oock als felle pesten In een Koninghlicken Staet. Van Gerechtigheyt en eeren Schijnen sy geheel ontbloot, In het purper van haer kleeren Schijnt te schuylen noch de doot. Alle Menscheyt sy verwerpen, Wreetheyt schijnt by haer geacht, Daer sy hare sin op scherpen Als een slijp-steen van haer macht. Alle die haer onrecht lijden, Moeten selve swijgen stil, En noch doen aen alle zyden Wercken van haer boose wil.</p>
---	--

<p>Ja sy roepen voor de Volcken: <i>Leert voor ons te zijn bereydt,</i> <i>Leert oock onder duyst're wolcken</i> <i>Selver ons' Gerechtigheyt.</i> <i>En besiet eens onse Vanen</i> <i>Bloedigh-root door onse macht,</i> <i>Laet u dan door ons vermanen,</i> <i>En geen Goden meer veracht.</i> Hoort doch dese wreede Leeuwen Met geweld en hoogh gebiedt Van gerechtigheden schreeuwen In der Volcken groot verdriet. Want Tyrannen dit oyt songen: <i>Ons' Gerechtigheden leert,</i> <i>Leertse willigh, of gedwongen,</i> <i>Eer u noch ons sweert verteert.</i> Is dat niet een goe vermaningh, Die van haer soo wordt gedaen, Ja het is der wegen baningh, Die tot moorden open staen? Siet hoe ons die aerdsche goden Willen leeren noch haer recht, Met een wreetheyt van geboden, Of met eenigh krijghs-gevecht. Want sy dit niet eens bemercken Dat den KONINGH-BOVEN-AL</p>	<p>Haer van hare boose wercken Selver noch eens rechten sal. Siet nu eens den eenen Koningh Noch den anderen verslaen, En verdrijven uyt syn woningh Om daer selver in te gaen. <i>Alle hare Tyrannyen</i> Rusten doch op hoogh gesagh, Want op hooger Heerschappyyen Dencken sy ja nacht en dagh. Sy niet dencken met haer leven Wat <i>Tyrannen</i> is geschiedt, Die geheel oock zijn verdreven Selver uyt haer hoogh gebiedt. Want <i>Tyrannen</i> die sich voeden Met der Menschen smert en pijn Sullen met haer gierigh woeden Self van Godt verdreven zijn. Let dan, Mensch', op uw' vervallen Op uw' <i>Tyrannyen</i> mê, Gierigheyt heerscht by ons allen <i>Tyranny</i> by weynige. Als <i>Tyrannen</i> wilt verdrijven Alderhande gierigheyt, Soo sult ghy als Koningh blijven, Selver oock in Majesteyt.</p>
---	---

Op de
Vriendschap der Koningen.

*Jacturam fama, & rerum dat curia Regum,
 In domibus Regum, rara avis est probitas.*

<p>Zijt ghy <i>vriendt</i> van eene Koningh, Siet of hy oock is uw' borch, In syn huys en hooge woningh Woont niet anders als een sorgh. Weynigh is aldaer te vinden Luyster van Gods hoogh beleydt, Wilt ghy u dan vaste binden Aen des Wereldts ydelheydt? Zijt ghy by de groote Vorsten Als een <i>vriendt</i> seer aengenaem,</p>	<p>Al haer broodt is sonder korsten, En om eten wel bequaem, Maer het grondt sop van haer beker Is als bloedt in het gemeen: Menschen-vriendschap is onseker Daer-en-boven oock seer kleen. Koninghs vriendschap moet gy kussen, En seer vleyen allesints, Hy geeft u om brandt te blussen Oock Wy-water van een Prins.</p>
--	--

<p>Want by Groote te verkeerem Is een dingh van groot gevaer, Wilt ghy hare <i>vriendtschap</i> leeren, Houdt u verre dan van haer. Of sy u als vyandt haten, Of beminnen als een <i>vriendt</i>, Wilt haer hooge Hof verlaten Maer den hoogsten KONINGH dient. Wie was oock by Alexander, Liever als Lijsimachus, Desen dan en duysent ander Toonen u den hoofschē kus. Die om <i>vriendtschap</i>, en om eere In een Koninghs Hof verkeert, Onder eenen naem van heere Een ellendigh dienen leert. Siet hoe yder in de hoven Tot des Koninghs dienste staet, En hoe haest daer werdt verschoven Alle <i>vriendtschap</i> door een haet. Vele sich wel seer bedroeven Alsse blijven sonder last, Maer die haet voor <i>vriendtschap</i> proeven, Gaen dan op syn hoofs te gast. Want in hoven zijn veel klippen, Die seer moeten zyn gemijt, Aen 't opheffen van de slippen Ghy geheel verbonden zijt. Ghy moet toonen uw' vyanden Een seer <i>vriendelick</i> gesicht,</p>	<p>En oock kussen hare handen, Ofmen schupt u van de plicht. Ghy moet letten op uw' spreken, En oock sien op yders mondt, Want dit zijn de hoofsche treken²⁰, Die Machiavel eerst vindt. Ja ghy moet geduerigh seggen: <i>Uwen Dienaer, en mijn Heer</i>, Ofmen sal u weder-leggen, En af-nemen Ampt en Eer. Dat zyn noch al kleyn verliesen, Want men noch al hooger tast, En met bollen in de biesen Is uw' Schip dan sonder mast. Als ghy dan met veel gevaren Dese kusten hebt bezeylt, Sult ghy sien u openbaren, Hoe uw' saeck is af-gepeylt. Zeyltmen soo niet na de haven Sonder hope van behout? En met roeyen als de slaven Noch op Prinçen men vertrouut. Maer die om het gouden offer, En om Staet door suchten swol, Die siet oock het hoofsche koffer Van begeerten nimmer vol. Want hy siet de groote Hanssen Dickwils wel in hoogh geval, Maer hy siet in stercke Schanssen Huysen lager als de wal.</p>
---	--

Op
Een goeden Heer.

*Libertas melior Domino quocunque beato:
Libertas super at præmia magna Ducum.*

<p>Siet eens hoe de Menschen trachten Om een <i>Heer</i> genoemt te zijn, En haer selven laten achten Onder eene <i>goeden</i> schijn.</p>	<p>Soo een <i>Heer</i> genoemt te werden Is wel eene <i>goede</i> Naem, Maer daer inne te volherden, Dat en gaet niet veel te saem.</p>
---	--

²⁰ Verdam 617b: Treke, treec: List, ook gemeene streek.

<p>Want Augustus wou wel wesen Deses Wereldts grooten <i>Heer</i>, Maer den naem heeft hy mispresen Als te roeren hooger eer. In dit stuck wou Alexander Selver door een hoogh gebodt Noch genoemt zyn boven ander Niet een <i>Heere</i>, maer een GODT. En dit willen nu oock volgen Prinçen noch van onsen tijdt, Die hier hebben ingeswolgen Soo veel bloedts door haren strijdt. Zy wel staen tot Tytels vaerdigh, Maer gelijck de Leeuwen zijn, En geen naem van Mensche waerdigh Door soo eenen valschen schijn. Siet, <i>ghy Heeren</i>, op uw' Staten? Siet eens op uw' hoogh gebiet Alle uwe Ondersaten Hebben hare Vryheydt niet. Mogen sy op <i>goetheydt</i> roemen, Die van u zyn <i>over-heert</i>? Want door u een <i>Heer</i> te noemen, Wordt haer slaverny geleert. Noch haer goet, noch oock haer leven Is om u doch nimmer vry, Want sy worden aengedreven Door een harde slaverny. En den naem van <i>goeden Heere</i> Derft ghy noch wel nemen an, Maer soo eene hooge Eere Godt alleen toe-komen kan. Wilt ghy eenen Tytel voeren Van genadigh oock te zijn? Wilt in bloedt u soo niet roeren Als in dreck het vuuyte swijn.</p>	<p><i>Heerscher</i> van de arme Menschen U met recht men noemen mag, Weest beschermer dan na wenschen Sonder hooren van geklag. Hoogheydts naem wilt ghy bedecken Met een sacht of purper kleedt, Maer om <i>goetheydt</i> aen te trecken, Sietmen u niet seer gereedt. Goude Scepters, purper kleeren Maken u tot Koningh niet, Wilt ghy Menschen <i>over-heeren</i> Maeckt dan dat haer recht geschiet. Want de Koningen behooren Seer gerechtigh zyn genoemt, En die niemandts nest verstoren Mogen <i>goedt</i> oock zyn genoemt. Zijt ghy tot een <i>Heer</i> gekosen, Siet eens op uw' hoogh gestel, Want ontrent de <i>Witte</i> rosen Steken nu de prickels wel. Blinde oogen kunnen kijken Wat door uw' gesach gebeurt, Door u selven te verrijcken Wordt ghy niet voor <i>goedt</i> gekeurt. Een <i>goede</i> Heer bevindtmen seldom, Soo een Vogel weynigh vliegt, Wilt ghy <i>goede</i> Heeren melden, Maeckt dan dat ghy niet en lieght. Een is ons een GOEDEN HEERE, En ook eenen GOEDEN VRIENT, Want hy geeft de hooghste eere, Die hem als een Dienaer dient. Laet ons ons geluckigh achten, Soo wy syne Dienaers zyn, Laet ons synen dienst betrachten Maer niet in een <i>goede</i> schyn.</p>
--	---

Op
Een quaden Heer.

*Imperium cæleste feras, nam vulgus iniguum,
Sæpe Magistratus commeruere malos.*

<p>Zijt ghy hier op dese Aerde Met een <i>quaden</i> Heer geplaeght, Denckt wat <i>quaedt</i> uw' herte bærde,</p>	<p>Godes recht komt nyt te breken Over onsen quaden aert, En ons selve sonder spreken</p>
--	---

En met lust heeft na-gejaecht.
 Geen is u soo *quaden* Heere
 Als uw' *quade* lusten zyn,
 Niemandt straft u oock seere
 Met een eeuwigheydt van pyn.
 Want uw eygen *quade* lusten
 Susters zyn van ongeluck,
 En als Joab²¹ sy u kusten
 Met een doodelicken druck.
 Soo u dan de *quade* Vorsten
 Houden hardt in haren toom,
 Denckt dat ghy na *quaedt* oock dorsten
 In soo eenen vollen stroom.
 Siet doch op u eygen selven,
 Want het *quaedt* uyt u verrijst,
 Wilt niet na het *quade* delven
 Hoe het uw' Natuer u wijst.
 Schynt als vyandt u te wesen
 Tot een straf een *quaden* Heer,
 Tegen hem zyn opgeresen
 Oock vyanden u vele meer.
 Niet ter wereltd is u *quader*
 Dan w' eygen vryigheydt,
 VWant het bloedt uyt soo een ader
 Door uw' leden sich verspreyt.
 Sietmen niet de duyst're wolcken
 Door een Goddelick besluit
 Op des wereltds *quade* volcken
 Om de sonden storten uyt?
 God de Heer niet sonder reden
 (Als den Alderhooghsten Prins)
 Oeffent syn Gerechtigheden
 Op de volcken allesints.
 Met syn macht tast hy den goeden
 Als met oeffeningen aen,
 Maer met straffen wil hy woeden
 En den *quaden* noch verslaen.

Schuldigh noch in al verklaert.
 God, die om syn recht te wysen,
 Menschen oock door Menschen slaet,
 Laet uyt Menschen Duyvels rysen
 Tot een straffe van ons *quaet*.
 VVie kan al die Heeren noemen,
 Die ons *over-heeren* hier,
 Die wy selve noch verbloemen
 Met het wereltdsche playsier?
 VWant sy liggen meest verholen
 In de poelen van ons hert,
 En wy in het *quade* dolen
 Selve tot een Zielen-smert.
 En wie kan nu onderscheyden
 Eenen Heer uyt een Tyran,
 VWant sy nemen alle beyden
 Volle macht tot *heerschen* an?
 Maer een Heere, die in boosheydt
 Sich soo geeft den lossen toom,
 Sich verhanght aen syne loosheydt
 Als aen eenen hoogen boom.
 Al het volck vreest *quade* Heeren,
Quade Heeren vreesen 't volck,
 Alle *quaedt* kan goedt verteeren
 Even als een helsche kolck.
 En soo thoont de een de ander
 Dat het *quaedt* ons schade zy;
 Al ons *quaedt* hanght aen malkander,
 En het brenght ons vreesse by.
 VVy, die oock soo geerne eten
 Dat wy hebben opgevoedt,
 Konnen van ons selven weten
 VVatter in ons herte broedt.
 Heeren dan, die weynigh sorgen
 Noch voor haer Gemeene-best,
 Vinden Godes haet verborgen
 In syn wercken op het lest.

²¹ CH: Joab, die Abner vermoordde (?) (II Samuel 3:27).

Op schadelicke
Bedenckingen van vele Princen

*Quam ferus ille fuit, belli qui protulit arma
In tot terrarum, perniciemque hominis.*

<p><i>Vele Princen seer bedencken</i> Wat den Mensch tot <i>schade</i> dient, Wat hem oock sou mogen krencken In de schijn noch van een vrient, <i>Veler Princen</i> raseryen Breken tot een wreetheydt uyt, En met vele Tyrannyen Blyven sy by haer besluit. Die goetdadigh wesen moeten, Om de goetheyt voor te staen, Die vertreden haer met voeten, En die nemen boosheydt aen. Koningen en Koninghrijcken Voeren haren Naem alleen Om de boosheydt te doen wijcken Voor de goetheydt in't gemeen, En te heerschen over Menschen Even als de Ouden doen, Die haer Kinders welvaert wenschen Met een hertelicken soen. <i>Vele Princen</i> sich verbloemen Wel met Koninghlicken standt, En haer selven laten noemen Vaders van het Vaderlandt. Maer in velen doen sy anders, En als wreede Leeuwen zijn, En gelijk de Salamanders Leven sy in vyer en pijn. <i>Vele Princen</i> selve loopen Ja bykans de Wereldt door, En de Volcken rooven, stroopen Wat haer oock mach komen voor. Vele Landen ende Steden Keeren sy als om en om, En wel onder voeten treden, Maer niet bouwen wederom.</p>	<p>Ja hier inne sy noch meynen Dat haer eer gelegen is, Met de Landen te verkleyne Tot een droeve wildernis. Op eens anders groote <i>schade</i> Willen sy noch voeren lof, Daerse gaen soo op te rade Om te brengen tot een stof, Maer sy zyn veel eere waerdigh En oock waerdigh <i>hoogh</i> genaemt, Alse zyn in alles vaerdigh Om te doen dat haer betaemt. Alse sich als Menschen dragen, En als goden van der Aerd' Dat maect haren gulden wagen²² Noch veel hooger eere waerd. Maer men hoort haer met mortieren Even als een Donder slaen, Die de Menschen en de Dieren Met verschrieken hooren aen. God verthoont sich wel verbolgen Dickwils met een Donder-slagh, Maer dit <i>vele Princen</i> volgen Om te maken groot ontsagh. Sonder oorsaeck sy bevechten Menighmael een Landt of Stadt Om haer wreetheydt uyt te rechten Op haer wiel of draeyend' radt, Want sy hebben hare lusten In het storten van het bloedt, Om alsoo gemeene rusten Te benemen als verwoedt. Siet hoe sy de vrye volcken Leggen op den hals haer jock, En met hare duyst're wolcken Slicken in gelijk een brock.</p>
---	---

²² CH: de gouden koets.

<p>Maer die soo de Menschen quelden Om te worden machtigh rijk, Zijn by kloecke Oorloghs-helden Selver als opsienelijck. Oorlogt, en wensch van vrede Beter op haer <i>Prinsdom</i> past, Och! of yder <i>Prins</i> dan dede Dat hem is van God belast. Menigh <i>Prins</i> is hoogh geresen (Noch in dese droeve eeuw) Die niet anders schijnt te wesen Dan een hoogh-gekroonde Leeuw. <i>Vele Princen</i> doch vervullen Met het bloedt soo haren haet, Datse rasen als een dullen Om een hoogh-gekroonde Staet. Sy zijn erger dan de Leeuwen, Wantmen die noch temmen kan Maer <i>veel Princen</i> stadigh schreeuwen Al om krijgh te nemen an. Die gelijk als huys-besorgers Moeten wesen over al, Die berooven hare Borgers Door het oorloghs ongeval. Borgers, die haer moeten voeden, En haer self ten dienste staen, Die verderven sy met woeden Door een opgenomen waen. Want sy voeren in gedachten <i>Schaden</i>, en oock anders niet, Menschen sy als Schapen slachten, Soomen immers hoort en siet. O! ghy Goden van der Aerden, Denckt dat ghy oock Menschen zyt, Houdt de Menschen dan in waerden, Die ghy soo ter doodt bestryt. Weest als Herders uwer schapen Niet als Wolven over haer, Wilt ghy goude Schepters rapen Met der Menschen doots-gevaer? Ghy moet wesen hare hoeders, En haer helpen uyt de noodt, Sult ghy dooden dan uw' Broeders, En verteeren oock als broodt?</p>	<p>Ghy moet doen na Godes woorden, Maer niet doen al dat ghy kondt, Sult ghy Menschen dan vermoorden, Die soo staen in Gods verbondt? Ghy, die moet met haer gebruycken, Water, Aerde, Vyer en Lucht, En uw' oogen met haer luycken, Sult ghy baren haer gesucht? Ghy, die moet met haer te samen Onder God den Heere staen, Sult ghy onder uwe Namen Noch de Menschen soo verslaen? Ghy, die oock met haer moet nutten Heyligheyt van Zielen-spijs, Sult ghy haer dan niet beschutten Met een Goddelick bewys? Wilt ghy u soo seer verblyden Met der Menschen groot geweent, En met Peerden over-ryden Even als een harde steen? Al om kroonen wilt ghy woelen, Kroonen staen in uwen sin, Die beschiet ghy op uw' doelen, <i>Schaden</i> acht ghy groot gewin. Van den avondt tot den morgen Is om kroonen al uw' sorgh, Nacht en dagh wilt ghy besorgen <i>Landts-kroon</i> ende <i>Kroonen-borgh</i>. Maer die kroonen soo begeeren Liggen op een pijn-banck neer, Die haer pyne doet vermeeren Om te hebben meer en meer. Want soo meer en meer te willen, En al voort en voort te gaen, Dat verweckt te veel geschillen, Die op oorlogh komen aen. Maer al thoont ghy u seer statigh, En te hebben groote macht Alle Volcken zyn u hatigh, En verachten uw' Geslacht. Want de Naem van Prins of Koningh In Gerechtigheyt bestaet, Maer niet in een groote woningh Daer veel onrecht ommeget.</p>
--	---

<p>Beter is het self te rusten Onder eenes Konings recht, Dan een Koningh zyn vol lusten Tot een oorlogh en gevecht. Beter is het oock te dencken Aen een groot Gemeene-best, Dan met <i>schaden</i> haer te krencken, En te zyn gelijk een pest. Beter is het sich te stellen Tot een steunsel van het Landt, Dan het selfde te doen hellen Tot een val aen alle kant. Maer sich selven te vergeten Is voor al seer Koninghlijck, En oock niet als dienst te weten Voor een Landt of Koninghrijck. Maer die hare netten werpen Weder tot een nieuwen vanck, En oock hare sinnen scherpen Tot veel bloedt als haren dranck, Die vermeerden haren Rycken Niet met haren eygendom, Maer met Menschen te doen wycken, Want het recht is by haer krom. En de Lande-rooveryen Zyn by <i>Princen</i> seer gemeen, En met hare Tyrannyen Gaet by haer dit niet alleen. Want sy doch de Menschen quellen En verderven op het lest, Siet de Princen doch al stellen In de hooghte haren nest. Maer sy bouwen hooger Staten En Palleyen met het sweet, En met 't Bloedt der Ondersaten, Want dat schynt voor haer gereet. En dat selver sonder reden Doen sy noch soo menighmael, Ja de Landen en de Steden Maken sy van Menschen kael. Want het Menschen-vleesch sy slachten Even als het tamme Vee, Maer die soo na hoogheyd trachten, Sich verwecken oock een wee.</p>	<p>Ja een wee sal haer verteeren, Die de Menschen soo verdoen, En die soo door haer begeeren Alles slicken als een hoen. Door de breetten van der Aerden Trecken sy de Wereldt door, En haer Volcken, en haer paerden Hebben sy verwoestingh voor. Wantse Landen en de Steden Met haer <i>schadigh</i> oorloghs-werck Onder voeten heel vertreden, Dat is doch haer ooge-merck. Godes Woordt kan ons getuygen Wat dat haren oorlogh doet, Die den menschen komt uyt-suygen Al het goedt en al het bloedt. Sy beschieten wel haer witten²³, Maer sy raken nimmermeer, Om die vaste te besitten Neemt het al doch syne keer. Och! of sy in al haer bouwen Noch soo menigh armen mensch Selver quamen aen te schouwen Met een vaste Vrede-wensch. Och! of Oorlogh haer berouden, Die sy dryven door gebodt, Want sy hare macht doch houden Ja gelijk voor haren Godt. Maer de Heere Godt alleene, Die haer tot een oordeel stelt, Sal die groote door de kleene Selve slaen om haer geweld. God wil doch geen menschen maken Als de Visschen (tot bewys) Die de groote in haer kaken Soo opslocken tot een spys. Maer de groote komt Godt vangen, En haer vatten by de kop, Met een haeck in hare wangen Haelt hy haer dan selver op. Want hy siet haer Ziel verheffen Als een water-bobbel doet, Maer hy wil oock sulcke treffen, Die te hoogh zyn van gemoet.</p>
--	--

²³ Het wit van de roos: doelen.

Groote doch haer tanden wetten
Op de kleene menighmael,
En sy roocken hare netten
Selver om haer wraecks-verhael.
Want tot wraeck en Tyrannyen
Menigh *Prins* bevel oock geeft,
Maer de Koningh van de Byen
Selver geenen angel heeft.
Maer de steenen uyt de mueren
Roepen selver dan om wraeck.
Als de kleene soo besueren
Veler grooten wreede saeck.

Siet de volcken dickwils maken
Hare huysen tot het vyer,
Als haer Oorlogh komt genaken
Even als het wreedtste dier.
VVant *veel princen* niets bedencken
Dan dat tot een schade streckt,
En voor roode-wyn bloedt schenken,
Dat de doodt noch immers weckt.
Maer sy sullen selve drincken
Noch den droessem van dien wyn,
Die Godt selver soo laet sincken,
Dat sy droncken daer af zyn.

EYNDE.

